

Κείμενο

ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ (1883- 1957)

Αναφορά στον Γκρέκο [απόσπασμα]

Η «Αναφορά στον Γκρέκο» άρχισε να γράφεται το φθινόπωρο του 1956 και ήταν το τελευταίο έργο του Έλληνα συγγραφέα.

Οι ώρες που περνούσα με τη μητέρα μου ήταν γεμάτες μυστήριο – καθόμασταν ο ένας αντίκρα στον άλλο, εκείνη σε καρέκλα πλάι στο παράθυρο, εγώ στο σκαμνάκι μου, κι ένιωθα, μέσα στη σιωπή, το στήθος μου να γεμίζει και να χορταίνει, σαν να 'ταν ο αγέρας ανάμεσά μας γάλα και βύζαινα.

Από πάνω μας ήταν η γαζία, κι όταν ήταν ανθισμένη, η αυλή μοσκομύριζε. Αγαπούσα που τα ευωδάτα κίτρινα λουλούδια της, τα 'βαζε η μητέρα μου στις κασέλες και τα εσώρουχά μας, τα σεντόνια μας, όλη μου η παιδική ηλικία μύριζε γαζία.

Μιλούσαμε, πολλές ήσυχες κουβέντες, πότε η μητέρα μου δηγόταν για τον πατέρα της, για το χωριό που γεννήθηκε, και πότε εγώ της στορούσα τους βίους των αγίων που είχα διαβάσει, και ξόμπλιαζα τη ζωή τους με τη φαντασία μου, δε μ' έφταναν τα μαρτύριά τους, έβαζα κι από δικού μου, ωστόσο έπαιρναν τη μητέρα μου τα κλάματα, τη λυπόμουνα, κάθιζα στα γόνατά της, της χάιδευα τα μαλλιά και την παρηγορούσα:

– Μπήκαν στον Παράδεισο, μητέρα, μη στεναχωριέσαι, σεργιανίζουν κάτω από ανθισμένα δέντρα, κουβεντιάζουν με τους αγγέλους και ξέχασαν τα βάσανά τους. Και κάθε Κυριακή βάζουν χρυσά ρούχα, κόκκινα κασκέτα με φούντες και πάνε να κάμουν βίζιτα στο Θεό.

Κι η μητέρα σφούγγιζε τα δάκρυά της, με κοίταζε σα να μου έλεγε:

«Αλήθεια λες;» και χαμογελούσε.

Και το καναρίνι, μέσα από το κλουβί του, μας άκουγε, σήκωνε το λαιμό και κεληδούσε μεθυσμένο, ευχαριστημένο, σαν να 'χε αφήσει μια στιγμή τους αγίους κι ήρθε στη γης να καλοκαρδίσει τους ανθρώπους.

Η μητέρα μου, η γαζία, το καναρίνι, έχουν σμίξει αχώριστα, αθάνατα μέσα στο μυαλό μου· δεν μπορώ πια να μυρίσω γαζία, ν' ακούσω καναρίνι, χωρίς ν' ανέβει από το μνήμα της -από το σπλάχνο μου- η μητέρα μου και να σμίξει με τη μυρωδιά τούτη και το κελάδημα του καναρινιού.

Ποτέ δεν είχα δει τη μητέρα μου να γελάει· χαμογελούσε μόνο, και τα βαθουλά μαύρα μάτια της κοίταζαν τους ανθρώπους γεμάτα υπομονή και καλοσύνη. Πηγαينوέρχονταν σαν πνέμα αγαθό μέσα στο σπίτι, κι

όλα τα πρόφταινε ανέκοπα κι αθόρυβα, σαν να 'χαν τα χέρια της μιν καλοπροαίρετη μαγική δύναμη, που κυβερνούσε με καλοσύνη την καθημερινήν ανάγκη.

Μπορεί και να 'ναι η νεράιδα, συλλογιζόμουν κοιτάζοντάς την σιωπηλά, η νεράιδα που λεν τα παραμύθια, και κινούσε το παιδικό μυαλό μου η φαντασία να δουλεύει: μια νύχτα ο πατέρας μου, περνώντας από τον ποταμό, την είδε να χορεύει στο φεγγάρι, χίμηξε, της άρπαξε το κεφαλομάντηλο, κι από τότε την έφερε στο σπίτι και ψάχνει να βρει το κεφαλομάντηλο, να το ρίξει στα μαλλιά της, να γίνει πάλι νεράιδα και να φύγει.

Την κοίταξα να πηγαινοέρχεται, ν' ανοίγει τα ντουλάπια και τις κασέλες, να ξεσκεπάζει τα πιθάρια, να σκύβει κάτω από το κρεβάτι, κι έτρεμα μην τύχει και βρει το μαγικό κεφαλομάντηλο της και γίνει άφαντη. Η τρομάρα αυτή βάσταξε χρόνια και λάβωσε βαθιά τη νιογέννητη ψυχή μου κι ακόμα και σήμερα αποκρατάει μέσα μου πιο ανομολόγητη η τρομάρα ετούτη: παρακολουθώ κάθε αγαπημένο πρόσωπο, κάθε αγαπημένη ιδέα, με αγωνία, γιατί ξέρω πως ζητάει το κεφαλομάντηλό της να φύγει.

Νίκος Καζαντζάκης, Αναφορά στον Γκρέκο, Αθήνα: εκδ. Ελ. Καζαντζάκη 1964

ΘΕΜΑ 2β

Να παρουσιάσετε το ύφος της τελευταίας παραγράφου δίνοντας έμφαση στο συναίσθημα του αφηγητή.

(10 μονάδες)

ΘΕΜΑ 3. Ερμηνεία και παραγωγή λόγου (150 - 200 λέξεις)

Πώς συνδέει το παιδί –αφηγητής τη μητέρα του με τη νεράιδα και κατ' επέκταση με τη ζωή του; Πώς σας φαίνεται αυτή η σύνδεση;

(40 μονάδες)